

Fakulti Seni Gunaan Dan Kreatif

**PENGLIBATAN IBU TUNGGAL DALAM INDUSTRI KRAFTANGAN DI
PERLIS**

Mohd Bukhari Bin Ismail

**Ijazah Sarjana Muda Seni Gunaan Dengan Kepujian
(Pengurusan Seni)
2015**

PENGLIBATAN IBU TUNGGAL DALAM INDUSTRI KRAFTANGAN DI PERLIS.

Mohd Bukhari Bin Ismail

Projek ini merupakan salah satu keperluan untuk
Ijazah Sarjana Seni Gunaan dengan Kepujian
(Pengurusan Seni)

Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif

Universiti Malaysia Sarawak

2015

UNIVERSITI MALAYSIA SARAWAK

Grade: _____

Please tick (√)

Final Year Project Report

Masters

PhD

DECLARATION OF ORIGINAL WORK

This declaration is made on theday of.....2015.

Student's Declaration:

I **MOHD BUKHARI BIN ISMAIL, 37071, FACULTY OF APPLIED & CREATIVE ARTS**

(PLEASE INDICATE STUDENT'S NAME, MATRIC NO. AND FACULTY) hereby declare that the work entitled **Penglibatan Ibu Tunggal Dalam Industri Kraftangan Di Perlis.**

is my original work. I have not copied from any other students' work or from any other sources except where due reference or acknowledgement is made explicitly in the text, nor has any part been written for me by another person.

Mohd Bukhari Bin Ismail (37071)

Date submitted

Name of the student (Matric No.)

Supervisor's Declaration:

I **En Mazdan Bin Ali Amaran** (SUPERVISOR'S NAME) hereby certifies that the work entitled **Penglibatan Ibu Tunggal Dalam Industri Kraftangan Di Perlis.**

(TITLE) was prepared by the above named student, and was submitted to the "FACULTY" as a * partial/full fulfillment for the conferment of **BACHELOR OF APPLIED ARTS WITH HONOURS** (ARTS MANAGEMENT) (PLEASE INDICATE THE DEGREE), and the aforementioned work, to the best of my knowledge, is the said student's work.

Received for examination by: **En Mazdan Bin Ali Amaran** Date: _____
(Name of the supervisor)

I declare that Project/Thesis is classified as (Please tick (√)):

- CONFIDENTIAL** (Contains confidential information under the Official Secret Act 1972)*
 RESTRICTED (Contains restricted information as specified by the organisation where research was done)*
 OPEN ACCESS

Validation of Project/Thesis

I therefore duly affirmed with free consent and willingness declare that this said Project/Thesis shall be placed officially in the Centre for Academic Information Services with the abiding interest and rights as follows:

- This Project/Thesis is the sole legal property of Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS).
- The Centre for Academic Information Services has the lawful right to make copies for the purpose of academic and research only and not for other purpose.
- The Centre for Academic Information Services has the lawful right to digitalise the content for the Local Content Database.
- The Centre for Academic Information Services has the lawful right to make copies of the Project/Thesis for academic exchange between Higher Learning Institute.
- No dispute or any claim shall arise from the student itself neither third party on this Project/Thesis once it becomes the sole property of UNIMAS.
- This Project/Thesis or any material, data and information related to it shall not be distributed, published or disclosed to any party by the student except with UNIMAS permission.

Student signature _____
()

Supervisor signature: _____
()

Current Address:

P/S 205 Kampung Mua, Tambun Tulang, 02700 Simpang Empat, Perlis

Notes: * If the Project/Thesis is **CONFIDENTIAL** or **RESTRICTED**, please attach together as annexure a letter from the organisation with the period and reasons of confidentiality and restriction.

[The instrument is duly prepared by The Centre for Academic Information Services]

Projek bertajuk “Penglibatan Ibu Tunggal Dalam Industri Kraftangan Di Perlis” telah disediakan oleh MOHD BUKHARI BIN ISMAIL dan telah diserahkan kepada Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif sebagai memenuhi syarat untuk Ijazah Sarjana Muda Seni Gunaan dengan Kepujian (**Pengurusan Seni**)

Diterima untuk diperiksa oleh:

.....

Tarikh:.....

PENGHARGAAN

Bersyukur ke hadrat Ilahi dengan limpah dan kurnia-Nya dapat saya menyiapkan Projek Tahun Akhir ini dengan jayanya.

Pertama kali saya rasa sangat bersyukur ke hadrat Ilahi kerana penat lelah saya selama dua semester ini berjaya saya laksanakan kajian. Sejutaan terima kasih kepada Encik Mazdan Bin Ali Amaran selaku penyelia yang banyak memberikan nasihat, teguran dan bimbingan kepada saya selama di bawah seliaan beliau dan Cik Audrey Samy selaku penyelarass Projek Tahun Akhir serta para pensyarah-pensyarah program Pengurusan Seni yang telah banyak memberikan pendapat mahupun komen yang berguna kepada pengkaji sepanjang Projek Tahun Akhir ini dijalankan.

Ucapan terima kasih kepada kedua buah hati saya ayah dan mak iaitu Ismail Bin Mahamud dan Sharifah Binti Din serta ahli keluarga yang sentiasa memberikan semangat dan kewangan sepanjang menjalankan kajian ini. Kajian ini amat bermakna kepada saya kerana saya teringat akan pesan ayah dan mak semasa awal datang ke universiti supaya belajar rajin kerana dengan kejayaan dapat mengubah kehidupan kita.

Tidak lupa juga kepada Penolong Pengarah Jabatan Pembangunan Wanita dan ibu-ibu tunggal yang berkorban masa untuk menjawab soal selidik bagi mendapatkan dapatan kajian. Sahabat handai Rafika Safa, Firdaus, Maylinda, Natasha Amira, Mohd Khairul Azizi, Gilligivray Augustyne dan sahabat handai yang lain tidak jemu menolong, memberi nasihat dan sentiasa membantu saya semasa tempoh menjalankan kajian. Penghargaan ini ditujukan kepada semua yang terlibat dalam membantu saya.

ISI KANDUNGAN

BAB	PERKARA	MUKA SURAT
	Penghargaan	i
	Isi Kandungan	ii
	Abstrak	vi
	Abstract	vii
	Senarai Jadual	viii
	Senarai Rajah	xii
	Senarai Singkatan	xv
BAB 1	Pengenalan:	
	1.0 Pendahuluan	1
	1.1 Latar Belakang Kajian	2
	1.2 Penyataan Masalah	4
	1.3 Objektif Kajian	7
	1.4 Skop Kajian	9
	1.5 Kepentingan Kajian	9
	1.6 Rumusan	10

BAB 2	KAJIAN SOROTAN KESUSASTERAAN	
	2.0 Pendahuluan	11
	2.1 Jenis Kraftangan	12
	2.2 Masalah yang Dihadapi Oleh Ibu Tunggal	13
	2.3 Faktor-Faktor Penglibatan Dalam Usahawan	15
	2.4 Kajian Berkaitan Keusahawanan	18
	2.5 Rumusan	21
BAB 3	METODOLOGI KAJIAN	
	3.0 Pendahuluan	22
	3.1 Reka Bentuk Kajian	22
	3.2 Kaedah Persampelan	24
	3.3 Kaedah Pengumpulan Data	25
	3.4 Sasaran Responden	29
	3.5 Lokasi Kajian	29
	3.6 Kaedah Penganalisan Data	30
	3.7 Instrumen Kajian	30
	3.8 Limitasi Kajian	32
	3.9 Rumusan	33

BAB 4	ANALISIS KAJIAN	
4.0	Pendahuluan	34
4.1	Analisis Diskriptif	34
4.1.1	Latar Belakang Responden	35
4.1.2	Maklumat Perniagaan dan Perusahaan	48
4.1.3	Faktor-Faktor Kurangnya Penglibatan Ibu Tunggal Dalam Industri Kraftangan	57
4.1.4	Bentuk Bantuan Kerajaan	72
4.1.5	Saluran-Saluran Bantuan Disediakan	84
4.1.6	Bahagian Hubungkait (<i>Crosstabulation</i>)	89
4.2	Rumusan	94

BAB 5	CADANGAN DAN KESIMPULAN	
5.0	Pendahuluan	95
5.1	Rumusan Kajian	95
5.2	Perbincangan Kajian	98
5.2.1	Latar Belakang Penglibatan Ibu Tunggal Dalam Industri Kraftangan	98
5.2.2	Maklumat Perniagaan atau Perusahaan Ibu Tunggal Dalam Industri Kraftangan	99
5.2.3	Faktor-Faktor Kurangnya Penglibatan Ibu Tunggal Dalam Industri Kraftangan	100
5.2.4	Bentuk-Bentuk Bantuan Yang Diberikan Oleh Kerajaan	101
5.2.5	Saluran Bantuan Yang Disediakan	102
5.3	Perbincangan Isu-Isu Berkaitan	103
5.4	Saluran-Saluran Bantuan	105
5.5	Cadangan	107
5.6	Rumusan	112
	RUJUKAN	113
	LAMPIRAN	118

ABSTRAK

Kajian yang dijalankan ialah bertajuk penglibatan ibu tunggal dalam industri kraftangan di Perlis. Masalah utama yang dikenalpasti oleh pengkaji ialah kurang penglibatan ibu tunggal dalam industri kraftangan, bentuk-bentuk bantuan yang diberikan dan saluran-saluran bantuan yang disediakan oleh pihak kerajaan. Objektif kajian ialah mengkaji kurangnya penglibatan ibu tunggal, mengenalpasti bentuk bantuan yang diberikan dan mengenalpasti saluran-saluran untuk mendapatkan panduan mengenai perniagaan yang disediakan kerajaan. Bagi memperoleh hasil kajian yang tepat, kaedah kuantitatif telah digunakan. Analisis diskriptif telah digunakan untuk menganalisis data dan pengumpulan data dilakukan dengan mengedarkan borang soal selidik sebanyak 100 set soalan kepada ibu tunggal di negeri Perlis. Data yang diperolehi akan dianalisis dengan menggunakan program *Statistical Package For Sosial Science (SPSS) 21.0*. Oleh itu, kajian ini mendapati golongan ibu tunggal menghadapi masalah dari segi kewangan untuk memulakan perniagaan, bentuk bantuan yang diperlukan dari segi kewangan dan kemahiran serta saluran yang banyak memberikan bantuan ialah Majlis Amanah Rakyat (MARA).

ABSTRACT

This studies conducted on the involvement of single mothers in the handicraft industry in Perlis. The main problem identified by the researchers are less involved single mothers in the handicraft industry, the forms of assistance provided and the channels of assistance provided by the government. The objective of the study is to investigate the lack of participation of single mothers, to identify the type of assistance provided and identify channels to obtain guidance on the business provided by the government. To obtain accurate results, quantitative methods were used. Descriptive analysis was used to analyze the data and the data were collected by distributing a questionnaire of 100 questions set for single mothers in the state of Perlis. Data obtained will be analyzed using the Statistical Package for Social Science program (SPSS) 21.0. Therefore, this study found that single mothers are facing problem in financial to start a business, form the necessary assistance in terms of finance and skills as well as the many channels providing assistance is the Majlis Amanah Rakyat (MARA).

SENARAI JADUAL

NO JADUAL	SENARAI JADUAL	MUKA SURAT
Jadual 4.1	Taburan Peratusan Responden Mengikut Umur	35
Jadual 4.2	Taburan Peratusan Responden Mengikut Kelulusan Akademik	36
Jadual 4.3	Taburan Peratusan Responden Mengikut Agama	38
Jadual 4.4	Taburan Peratusan Responden Mengikut Bangsa	39
Jadual 4.5	Taburan Peratusan Responden Latar Belakang Keluarga Yang Menjadi Usahawan Seni Kraftangan	40
Jadual 4.6	Taburan peratusan Bilangan Tanggungan	41
Jadual 4.7	Taburan peratusan Sebab-Sebab Menceburi Bidang Kraftangan	42
Jadual 4.8	Pekerjaan Terakhir Sebelum Berniaga	44
Jadual 4.9	Pernah Menerima Latihan atau Kursus Tentang Keusahawanan Seni Kraftangan	45
Jadual 4.10	Badan-Badan Kerajaan Yang Menyalurkan Bantuan	46
Jadual 4.11	Jenis Perniagaan atau Perusahaan	48
Jadual 4.12	Jenis Perniagaan Kraf tangan	49
Jadual 4.13	Tempoh Menjalankan Perniagaan	51
Jadual 4.14	Pengalaman Dalam Bidang Perusahaan atau Perniagaan Yang Anda Ceburi Sekarang	52

Jadual 4.15	Modal Ketika Mula Perniagaan	53
Jadual 4.16	Pendapatan Bersih Sebulan	55
Jadual 4.17	Tiada Minat Dalam Bidang Keusahawanan Seni Kraf tangan	57
Jadual 4.18	Tiada Sumber Kewangan Untuk Memulakan Perniagaan	58
Jadual 4.19	Menghadapi Masalah Kemiskinan	60
Jadual 4.20	Tiada Dorongan Daripada Ahli Keluarga	61
Jadual 4.21	Kurangnya Ilmu Pendidikan Dan Pendedahan Terhadap Aspek Keusahawanan	63
Jadual 4.22	Golongan Ibu Tunggal Selesa Bekerja Sebagai Makan Gaji	64
Jadual 4.23	Kurang Mahir Dalam Mengenal, Menilai, Dan Menyelesaikan Masalah	65
Jadual 4.24	Tiada Tempat Yang Strategi Untuk Memulakan Perniagaan	66
Jadual 4.25	Tidak Mendapat Bantuan Pinjaman Dari Pihak Lain	67
Jadual 4.26	Tidak Mempunyai Keyakinan Diri Dalam Mengendalikan Perniagaan	68
Jadual 4.27	Tidak Sanggup Menerima Cabaran	69
Jadual 4.28	Tiada Kepercayaan Pada Kemampuan Diri Sendiri	71

Jadual 4.29	Bantuan Dari Segi Latihan Kemahiran Dalam Seni Kraf Tangan	72
Jadual 4.30	Penggunaan Teknologi Yang Canggih	73
Jadual 4.31	Memberi Sumber Kewangan Kepada Usahawan	74
Jadual 4.32	Mengadakan Promosi Barangan Kraf Tangan Kepada Orang Luar	75
Jadual 4.33	Kemahiran Tenaga Mahir Dalam Proses Penghasilan	76
Jadual 4.34	Menyediakan Tempat Yang Strategi Bagi Menjalankan Perniagaan	77
Jadual 4.35	Kemudahan Pengangkutan Bagi Memudahkan Urusan Penghantaran Barang	78
Jadual 4.36	Pemberian Bahan-Bahan Mentah Untuk Penghasilan Kraf Tangan	79
Jadual 4.37	Bantuan Dari Segi Paten Produk Keluaran Sendiri	80
Jadual 4.38	Melonggarkan Syarat-Syarat Permohonan Bantuan	81
Jadual 4.39	Pemberian Kontrak Pembekalan Barangan Cenderamata	82
Jadual 4.40	Membantu Ibu Tunggal Dalam Kemasukan Tander-Tander Kerajaan	83
Jadual 4.41	Saluran-Saluran Bantuan Disediakan	84
Jadual 4.42	Tiada Sumber Kewangan *Masalah Kemiskinan <i>Crosstabulation</i>	90
Jadual 4.43	<i>Chi-Square Tests</i>	91

Jadual 4.44	Menyediakan Khusus Berkaitan Pendidikan Keusahawanan *Bantuan Dari Segi Teknik-Teknik Penjualan Dan Pemasaran	92
Jadual 4.45	<i>Chi-Square Tests</i>	93

SENARAI RAJAH

NO RAJAH	SENARAI RAJAH	MUKA SURAT
Rajah 4.1	Taburan Peratusan Responden Mengikut Umur	35
Rajah 4.2	Taburan Peratusan Responden Mengikut Kelulusan Akademik	37
Rajah 4.3	Taburan Peratusan Responden Mengikut Agama	38
Rajah 4.4	Taburan Peratusan Responden Mengikut Bangsa	39
Rajah 4.5	Taburan Peratusan Responden Latar Belakang Keluarga Yang Menjadi Usahawan Seni Kraftangan	40
Rajah 4.6	Taburan peratusan Bilangan Tanggungan	41
Rajah 4.7	Taburan peratusan Sebab-Sebab Menceburi Bidang Kraftangan	43
Rajah 4.8	Pekerjaan Terakhir Sebelum Berniaga	44
Rajah 4.9	Pernah Menerima Latihan atau Kursus Tentang Keusahawanan Seni Kraftangan	45
Rajah 4.10	Badan-Badan Kerajaan Yang Menyalurkan Bantuan	47
Rajah 4.11	Jenis Perniagaan atau Perusahaan	48
Rajah 4.12	Jenis Perniagaan Kraf tangan	50
Rajah 4.13	Tempoh Menjalankan Perniagaan	51

Rajah 4.14	Pengalaman Dalam Bidang Perusahaan atau Perniagaan Yang Anda Ceburi Sekarang	53
Rajah 4.15	Modal Ketika Mula Perniagaan	54
Rajah 4.16	Pendapatan Bersih Sebulan	55
Rajah 4.17	Tiada Minat Dalam Bidang Keusahawanan Seni Kraf tangan	57
Rajah 4.18	Tiada Sumber Kewangan Untuk Memulakan Perniagaan	59
Rajah 4.19	Menghadapi Masalah Kemiskinan	60
Rajah 4.20	Tiada Dorongan Daripada Ahli Keluarga	62
Rajah 4.21	Kurangnya Ilmu Pendidikan Dan Pendedahan Terhadap Aspek Keusahawanan	63
Rajah 4.22	Golongan Ibu Tunggal Selesa Bekerja Sebagai Makan Gaji	64
Rajah 4.23	Kurang Mahir Dalam Mengenal, Menilai, Dan Menyelesaikan Masalah	65
Rajah 4.24	Tiada Tempat Yang Strategi Untuk Memulakan Perniagaan	66
Rajah 4.25	Tidak Mendapat Bantuan Pinjaman Dari Pihak Lain	67
Rajah 4.26	Tidak Mempunyai Keyakinan Diri Dalam Mengendalikan Perniagaan	68

Rajah 4.27	Tidak Sanggup Menerima Cabaran	70
Rajah 4.28	Tiada Kepercayaan Pada Kemampuan Diri Sendiri	71
Rajah 4.29	Bantuan Dari Segi Latihan Kemahiran Dalam Seni Kraf Tangan	72
Rajah 4.30	Penggunaan Teknologi Yang Canggih	73
Rajah 4.31	Memberi Sumber Kewangan Kepada Usahawan	74
Rajah 4.32	Mengadakan Promosi Barangan Kraf Tangan Kepada Orang Luar	75
Rajah 4.33	Kemahiran Tenaga Mahir Dalam Proses Penghasilan	76
Rajah 4.34	Menyediakan Tempat Yang Strategi Bagi Menjalankan Perniagaan	77
Rajah 4.35	Kemudahan Pengangkutan Bagi Memudahkan Urusan Penghantaran Barang	78
Rajah 4.36	Pemberian Bahan-Bahan Mentah Untuk Penghasilan Kraf Tangan	79
Rajah 4.37	Bantuan Dari Segi Paten Produk Keluaran Sendiri	80
Rajah 4.38	Melonggarkan Syarat-Syarat Permohonan Bantuan	81
Rajah 4.39	Pemberian Kontrak Pembekalan Barangan Cenderamata	82
Rajah 4.40	Membantu Ibu Tunggal Dalam Kemasukan Tander-Tander Kerajaan	83

SENARAI SINGKATAN

ICT	Information Communication And Technology
MARA	Majlis Amanah Rakyat
IKS	Industri Kecil Dan Sederhana
SPSS	Statistical Package For Sosial Science
PKMA	Pusat Khidmat Maklumat Akademik
UNIMAS	Universiti Malaysia Sarawak
MECD	Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi
KPWKM	Kementerian Pembangunan Wanita ,Keluarga dan Masyarakat
INSKEN	Institut Keusahawanan Negara
OKU	Orang Kurang Upaya
UNDP	Program Pembangunan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu
KKLW	Kementerian Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah
BED	Bahagian Ekonomi Desa
PPLB	Pembangunan Perusahaan Luar Bandar
AIM	Amanah Ikhtiar Malaysia
CAIS	Centre Academic Information Services
FSGK	Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif
KeKWKM	Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat
PUNB	Perbadanan Usahawan Nasional Berhad
NGO	Badan-Badan Bukan Kerajaan

KARIMA	Program Kebajikan Rakyat 1 Malaysia
HRDC	Majlis Pembangunan Sumber Manusia
MDC	Multimedia Development Corporation
YPVWM	Yayasan Pendidikan dan Vokasional Wanita Malaysia
SAWARI	Projek Satu Wilayah Satu Industri
FELDA	Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan

BAB 1

PENGENALAN

1.0 PENGENALAN

Golongan ibu tunggal yang rata-ratanya datang dari keluarga yang berpendapatan rendah dan sememangnya sukar untuk menyara kehidupan. Bagi sesetengah ibu tunggal yang mempunyai bilangan anak yang ramai dan terdapat masih bersekolah amat membebankan mereka untuk menyara kehidupan. Ibu tunggal sudah kita maklum bahawa mereka ini hidup tanpa ada ketua keluarga sebagai tunjang bagi kekuatan mereka ditambah lagi dengan memikul tanggungjawab menyara keluarga mendorong mereka untuk menjalankan pelbagai jenis pekerjaan asalkan dapat memberikan mereka sumber kewangan.

Maznah Hamid (2012), mentakrifkan ibu tunggal perlu komprehensif dan merangkumi wanita yang merupakan punca utama pendapatan keluarga dan mempunyai anak yang masih dalam tanggungan. Pada masa ini, kita sering mendengar kisah sebegini di media massa dan media cetak terhadap nasib ibu tunggal. Sebaliknya ibu tunggal diberikan komen-komen yang tidak baik (Noorzila,1997).

Usaha-usaha kerajaan Malaysia untuk menjaga hak-hak ibu tunggal tidak pernah diabaikan sebaliknya golongan ini dibantu dengan pelbagai bentuk bantuan dan kemahiran dalam pelbagai bidang. Berita Harian (2009) di dalam petikan ucapan Datuk Seri Shahrizat Abdul Jalil berkata Dasar Wanita Negara yang digubal pada 1989 adalah

titik tolak kepada agenda pembangunan negara yang sangat penting kerana wanita sepenuhnya dalam pembangunan negara diwujudkan.

1.1 LATAR BELAKANG KAJIAN

Definisi Industri Kraftangan

Perbadanan Kemajuan Kraftangan Malaysia (2013), menyatakan definisi barangan yang dikeluarkan yang mempunyai nilai-nilai yang menarik. Seterusnya terdapat unsur-unsur yang dapat menjadi nilai budaya dan klasik serta barangan ini dihasilkan menggunakan kaedah tangan. Ini termasuklah pembuatan batik atau kraftangan.

Definisi Ibu Tunggal

Sekiranya wanita itu ditafsirkan mendapat gelaran ibu tunggal kerana disebabkan suaminya telah meninggal dunia dan ditambah dengan menjaga anak-anak, suaminya telah melafazkan cerai dan sepenuhnya hak penjagaan diberikan kepadanya, jika seseorang wanita itu dalam edah untuk berpisah dengan suaminya yang memakan masa yang terlalu panjang dan dibiarkan anak-anak bersama-sama dengan wanita itu. Menurutny lagi, di negara barat, golongan wanita tidak berhasrat untuk mendirikan rumah tangga yang sah. Mereka sengaja mengandungkan anak yang bukan dari hasil perkahwinan yang sah, dan selepas itu menjaga anak tersebut sebagai ibu tunggal (Rohaty Mohd Majzud dan Muhammad Rais 1999).

Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (2010), mendefinisikan ibu tunggal di Malaysia sebagai seorang balu, janda, isteri yang digantung tak bertali, isteri yang menjadi pencari nafkah utama keluarga (*breadwinner*), wanita yang mempunyai tanggungan anak, ibu bapa, dan ahli keluarga yang tidak berkeupayaan seperti ahli keluarga OKU. Manakala, kriteria-kriteria ibu tunggal yang digunakan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia (2009), semasa bancian penduduk dalam tahun 2000 termasuk wanita sebagai ketua rumah, berpisah dengan suami dan tinggal anak-anak yang tidak berkahwin lagi

Menurut dalam laporan Suruhanjaya Hak asasi Manusia di bawah (2010) , takrifan ibu tunggal perlu komprehensif dan merangkumi wanita yang merupakan punca utama pendapatan keluarga dan mempunyai anak-anak dalam tanggungan. Beberapa maksud telah dinyatakan iaitu:

1. Wanita yang bercerai, suami yang telah meninggal dunia, ditinggalkan dan merupakan sumber bagi kewangan mereka.
2. Wanita yang berkahwin dengan suami yang mempunyai lebih daripada seorang isteri dan wanita tersebut yang menjadi punca utama keluarga.
3. Wanita yang berkahwin secara sah tetapi secara praktiknya berpisah dengan suami iaitu tidak tinggal bersama.
4. Wanita yang berkahwin secara sah dan merupakan punca utama rezeki keluarga.
5. Ibu tunggal yang tidak berkahwin secara sah dan mempunyai kanak-kanak yang masih dalam tanggungan.